

"מפרי הארץ"

"פרשות ויקהל פקודי"

שריית השכינה קבע במשכן

"כִּי עָנָן הָיָה עֲלֵה־הַמִּשְׁכָּן יוֹמָם וְאֵשׁ תִּהְיֶה לְלִילָה בּוֹ לְעֵינַי כָּל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בְּכָל־מִסְעֵיהֶם"

מכילתא: ומה ת"ל וה' הולך לפניו יומם אמר רבי אנטונינוס המלך פעמים שהיה דן על הבימה ומחשיך והיו בניו מחשיכין אצלו אחר שנפטר מן הבימה הוא היה נוטל את הפנס ומאיר לבניו והיו גדולי מלכות קריבין אצלו ואומרים לו אנו נוטלין את הפנס ונאיר לבניך והוא אומר להם לאו לא מפני שאין לי מי שיטול את הפנס ויאיר לבני אלא הרי אני מודיע לכם חבתם של בני שתהיו נוהגים עמהם בכבוד וכך הודיע הקדוש ברוך הוא חבתם של ישראל לאומות העולם שיהיו נוהגים עמהם בכבוד ולא דיין שאינם נוהגין עמהם בכבוד אלא שממיתים אותם מיתות חמורות מיתות משונות זו מזו ולענין כן הוא אומר וקבצתי את כל הגוים והורדתיים אל עמק יהושפט (יואל ד ב) יכול על עבודה זרה ועל גילוי עריות ועל שפיכות דמים ת"ל על עמי ונחלתי ישראל ואומר מצרים לשמה תהיה ואדום למדבר שממה תהיה מחמס בני יהודה אשר שפכו דם נקי בארצם. באותה שעה ויהודה לעולם תשב וירושלם לדור ודור ואומר ונקתי דמם לא נקתי וה' שוכן בציון אימתי וה' שוכן בציון ונקתי דמם לא נקתי (שם יט - כא) לא ימיש עמוד הענן, מגיד הכתוב שעדיין עמוד הענן קיים היה עמוד האש צומח. ד"א לא ימיש בא הכתוב ללמדך דרך ארץ מן התורה על ערבי שבתות עד שעמוד הענן קיים יהיה עמוד האש צומח.

אוצר מדרשים: רבי שמעון בן יוסי יוחאי אומר כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא נצרף אחד מהם לא לאור החמה ביום ולא לאור הלבנה בלילה, אלא האדים, היו יודעין ששקעה החמה; הלבין, היו יודעים שזרחה החמה, ומסתכל בחביות ויודע מה שבתוכו, בטפיח ויודע מה שבתוכו, מפני ענן השכינה שביניהם, שנאמר כי ענן ה' על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו לעיני כל בית ישראל בכל מסעיהם (שמות מ' ל"ח), ואף לעתיד לבא כן, שנאמר קומי אורי כי בא אורך וכבוד ה' עליך זרח (ישעיה ס' א'), ואומר לא יהיה לך עוד השמש לאור יומם ולנגה הירח לא יאיר לך והיה לך ה' לאור עולם (שם ישעיהו ס'), ואומר לא יבוא עוד שמשך וירחך לא יאסף כי ה' יהיה לך לאור עולם ושלמו ימי אבלך.

ספורנו: וכל כך היתה שריית השכינה קבע במשכן שלא היה מסתלק כלל משם עד שהיו ישראל צריכים לנסוע. וזה לא היה בשילה ולא בבית ראשון ולא בבית שני. אבל יותר מזה יהיה בבית שלישי יוב"ב כאמרו ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה.

רבינו בחיי: היה ראוי שיאמר הכתוב "ענן ביום ואש תהיה בלילה". אלא שבא לרמוז על מדת יום ומדת לילה. וידוע כי עצם המלה "יום" אבל נכפלה המ' כי כן שם מדת רחמים מלה כפולה, ומלת לילה. עצם המלה "לילה" והה"א האחרונה רמז למדת הדין שעקר ממשלחה בלילה. וכבר ידעתה שנמתחה כנגד בכורי מצרים בחצי הלילה, והוא סוד הלשון בתיבות המקרא, וכן מה שכתוב: (יהושע א, ח) "והגית בו יומם ולילה", היה ראוי שיאמר "והגית בו ביום ובלילה". אבל בא לרמוז כי ספר התורה כלול מן הרחמים והדין, תורה שבכתב ותורה שבעל פה. ומכאן תבין דבקות השכינה, כי שם היו כאחת במדבר יושבים באהלים, כענין שכתוב: (לעיל לג, ח) "ונצבו איש פתח אהלו", וכתבי: (במדבר כד, ה) "מה טובו אהליך", והנה למעלה הזכיר "בני ישראל" לפי שהזכיר שם ענן, והוא "ענן ה'", ובכאן הזכיר "כל בית ישראל בכל מסעיהם" לפי שהזכיר הענן והאש, ומה נאה במדבר דגלי ישראל, מחנות קדושים שקולים כמחנה מלאכים ותרשישים בהיות השכינה נראית בענן לכלם אנשים ונשים.

אלשיך: ושמה תאמר כי הלא לא היה נראה ענן רק יומם אך בלילה היו רואים אש, הנה שהיה הענן מסתלק בלילות. לזה אמר הן אמת כי ענן ה' על המשכן יומם לעיני הכל, אך לא היה מסתלק בלילה כי מה שהיו רואים אש הוא כי בענן עצמו היה אש נגלה בלילות. וזהו ואש תהיה לילה בו. ומה שאין האש נראה ביום הוא לעיני כל בית ישראל, שענין בשר למו ולא יעצרו כח באור היום לראות האש הוא רק בלילה:

זהו אומרו בית ישראל ולא אמר בני ישראל, כי להיות הענין להזכיר חשיכת הראות לבלתי עצור כח לראות אש הענן ביום, הזכיר בית שכולל הנשים, כמה דאת אמר (לעיל יט ג) כה תאמר לבית יעקב, אלו הנשים (מכילתא שם), שהן גרועות ואין להן הכנה להביט אל דבר רוחני כאנשים, ומה גם שלומי אמוני ישראל.

"מפרי הארץ"

הלכה

אורז זויים

א' האם מועיל הגעלה לכלי עץ?

תשובה: מועיל. (עיין סימן תנ"א)

ב' האם מועיל הגעלה לכלי זכוכית?

תשובה: לדעת המחבר אינם צריכים הגעלה לדעת הרמ"א לא מהני להם הגעלה ובדיעבד אם הגעיל אינם אוסרים. (עיין סימן תנ"א)

אבן העזר

א' אשת איש שנבעלה לכהן הוולד ממזר האם נושא כפיים והאם ניטמא למת?

תשובה: מחלוקת אחרונים. (שו"ת הרשב"א סימן ז')

ב' האם ממזר חייב בקרבן פסח ובאכילת מצה?

תשובה: חייב. (שו"ת הרשב"א סימן ז')

יורה דעה

א' הוריד מזוזה לצבוע כשמחזיר האם מברך?

תשובה: לא מברך ואם עבר יום שלם מברכים. (עיין סימן רפ"ט)

ב' שוכר דירה לפסח האם חייב במזוזה?

תשובה: בא"י חייב בחו"ל פטור. (עיין סימן רפ"ט)

חושן משפט

א' השכיר דירה לפסח בחזקת בדוקה ונמצא שאינה בדוקה האם זה מקח טעות?

תשובה: לא. (עיין סימן תל"ז)

ב' האם צריך לשלם שכר הבדיקה ששילם השוכר?

תשובה: מחלוקת ולהלכה המע"ה. (עיין סימן תל"ז)

"החודש הזה לכם"

ר' **צדוק הכהן**: [מחשבות חרוץ אות ז] ובריש ירחא הזהירם על הפסח בפרשת החודש וכמו שכתבו התוס' (פסחים ו' ב) בשם ר"ת דלכולי עלמא מאמר ה' יתברך היה **בראש חודש**, שאז התחלת המשכת אור ה' יתברך המתחדש בלבבות דבני ישראל בחודש זה, ואכילת הקרבן פסח רומז להבלעת כח זה דהמשכה כצאן בלב, וזריקת הדם הוא הנפש הבהמית שיש בו לה' יתברך לומר דגם כח זה אנו מוסרין לה' יתברך.

ומטעם זה הוא שבא האתערותא דלעילא מעצמה דהכל במשפט דאנו באמת רצונינו לעשות רצונו יתברך אלא שיש מעכבים, וכשיאור עינינו שיסורו על ידי זה כל המעכבים אחר שימשכנו אחריו נרוצה מעצמנו וכל בן נכר לא יאכל בו דהם אין להם שייכות לזה כלל.

וזהו קריאת פרשת החודש: לזכות להארה זו דגילוי שכינה שהיא ה' אחרונה הבאה להאיר בלבבות דבני ישראל ולקרבה לה' יתברך לזכות לגאולה שלימה בחודש ניסן הבא אחריו, ובכל שנה ושנה אין פעולות בני ישראל חוזרת ריקם וכמו שנאמר (ישעיה נ"ה, י"א) כן יהיה דברי אשר יצא מפי לא ישוב אלי ריקם כי אם עשה וגו'.

וכל מצוות דאורייתא ודרבנן הם דבריו יתברך שיצאו מפיו ולא יחזרו ריקם ומצליחים בשליחותם וכמו שאמר ז"ל (תנחומא ויגש ו') דהמצוות הם שלוחיו יתברך, ואף על פי שאין פועלים גאולה שלימה עדיין בפועל ממש מכל מקום הם פועלים בכח ומקרבין הדבר בכל שנה ושנה לצאת מהכח לפועל לגמרי כשיגיעו למדריגה האחרונה של יציאה לפועל ממש במהרה בימינו אמן.

”מפרי הארץ”

סימן ל”ב

בעניין: סדר כתיבת תפילין

ו: מ”ה נדבק רגל הק’ בגג כחוט השערה ומ”ה נדבק היו”ד העליון או התחתון של הא’ לגוף – כשנדבק העוקץ וכשנדבק הכל?

תשובה: יגרור כל רגל הק’ ובא’ אם נדבק רק העוקץ יגרור רק העוקץ וכשנדבק הכל צריך לגרור כל הרגל וי”א כל הא’ ואם לא גרר פסול (ביה”ל ד”ה או פני הא’).

ז: לקדש הכתיבה האם בפיו או במחשבה והאם בכל פרשה או אחד לכולם?

תשובה: בפיו ולא סגי במחשבה אפי’ בדיעבד ומועיל לכל הפרשיות וטוב שיאמר בתחילת כל פרשה.

ח: לקדש ה’ האם בפה או במחשבה והאם מועיל לקדש האזכרות בתחילת הכתיבה?

תשובה: מח’ ולהלכה בדיעבד מהני במחשבה אם אמר בתחילה לשם קדושת תפילין אך לכתחילה יש לקדש לפני כל שם בנפרד.

ט: כמה פעמים יקרא פרשה אחר התפילה?

תשובה: פעמים ושלוש, וגם קודם שיתננה בתוך הבית שלא תתחלף פרשה בפרשה.

י: תפילין ומזוזות אם מצא שהוסיף עוד באמצע מה תקנתו – בסוף תיבה באמצע תיבה ויש או שאפר להאריך או שא”א להאריך?

תשובה: בסוף תיבה יגררנה ובאמצע תיבה כשאפר להאריך האות שלפניה יגרור ויאריך וכשא”א פסול ופעמים יש תקנה לעבות האות שלפניה ולאחריה.

א: האם מועיל לגרור הדיו – כשנפל דיו לתוך האות ונוגע באות וביטל צורתה, וכשאינו נוגע באות אך ביטל צורתה?

תשובה: לא מועיל.

ב: כתב ב’ בטעות ה’ במקום ד’ ורוצה לגרור הרגל, כ’ ב’ במקום כ’ ורוצה לגרור העקב?

תשובה: לא מועיל אלא צריך לגרור בגוף האות עד שלא תישאר צורתה ואח”כ יתקן.

ג: נפל שעווה על האות האם נפסלה ומה יעשה כשנתגלה בחול ובשבת כשרואה מבעד לשעווה וכשאינו רואה?

תשובה: לא נפסלה ובחול יסירנה ובשבת בנראה כשר וכשאינו נראה בין גברא לגברא יוציא אחרת ובאמצע הקריאה יקרא המכוסה על פה.

ד: מ”ה שינה אות סופית לאמצע התיבה או להיפך כגון מ - מ וכיוצא ב?

תשובה: פסול.

ה: מ”ה נדבק אות לאות קודם שנגמר הכתיבה לאחר שניגמר והאם מועיל גרירה כשנדבק קצת וכשנדבק כל העובי?

תשובה: פסול ומהני גרירת הדיבוק (ועיין ביה”ל ד”ה ואם גרר שיש מחמירים) אבל כשנשתנה האות נפסל וצריך לגרור הכל.

בגשיאות מותן הגרש"א שטרן שליט"א

רח' הרב קוק I בני ברק 0533107467

kolmoshasofer@gmail.com

mprihaaretz@gmail.com

"מפרי הארץ"

"מבלית הוועד" מהרב קלמן קראוס שליט"א

"ברכה על אכילת הכרפס והמרור"

ישנם כמה שיטות וטעמים בדין אכילת הכרפס לבילי הסדר וברכותו, ומה שזה נוגע לברכה על המרור, ונביא את עיקרי הטעמים מהיכן יוצאת הלכה זו.

מנהגינו הוא כמבואר בשו"ע או"ח סי' תע"ג סעי' ו' וז"ל "נטל ידיו לצורך טבול ראשון ולא יברך על הנטילה, ויקח מהכרפס פחות מכזית ומטבלו בחומץ ומברך בורא פרי האדמה ואוכל, ואינו מברך אחריו".

וכפי שאומר המשנ"ב שצריך לכיין שברכת בורא פרי האדמה תעלה גם על אכילת המרור. ומטעם זה גם לא יברך אחרי הכרפס בורא נפשות.

ונחיד כמה נקודות

א: מדוע המרור צריך את ברכת האדמה של הכרפס, מדוע אינו נפטר בברכת המוציא של המצה ככל הדברים הבאים בתוך הסעודה.

ב: למה צריך לאכול מהכרפס פחות מכזית, כדי שלא להתחייב בבורא נפשות, שיאכל כזית ויפטר בברכת המזון שמברך בסוף הסעודה.

והנה נידון זה מורכב משני סוגיות – סוגיא א' היא מה שמבואר בסי' קע"ו מה דינו של אדם שאכל קודם הסעודה מזונות או שאר מינים ומדי אח"כ נטל ידיו לסעודת פת, האם חייב לברך ברכה אחרונה על מה שאכל קודם הסעודה, או"ד ברכת המזון שבסוף הסעודה פוטרת גם את מה שאכל קודם נטילה.

ותמצית ההלכה היא שכדי שברכת המזון תפטר את מה שאכל קודם הסעודה צריך שיהיה לזה קשר ושיכות תועלת למה שאוכל תוך הסעודה. וכגון שאכל תוך הסעודה פירות או שאר מינים שחייבים ברכה בתוך הסעודה, וע"י שאכל קודם הסעודה ממינים אלו ובירך עליהם אז הוא פטר את מה שאוכל תוך הסעודה. או אם מה שאוכל קודם הסעודה מגרר ופוחת את תאונת המאכל, וממילא הוא מצרכי הסעודה.

והסוגיא השניה היא סעי' קע"ז שהשו"ע מביא את ההלכות של דברים הבאים בתוך הסעודה מה דינם, האם נפטרים בברכת הפת. וכן האם ברכת המזון פוטרת אותם. ומבואר שם שהמאכלים מתחלקים לג' סוגים.

א: דברים שדרך לקבוע סעודה עליהם ללפת בהם את הפת, כגון בשר, ודגים, וביצים, וירקות, וגבינה, ודייסא ומיני מלוחים, אפי' אוכלם בלא פת אין טעונו ברכה לפניהם, דברכת המוציא פוטרתן; ולא לאחריהם, דברכת המזון פוטרתן.

ב: דברים שאין דרך לקבוע סעודה עליהם ללפת בהם את הפת, כגון: תאנים וענבים וכל מיני פירות, אם אוכל אותם בלא פת, טעונו ברכה לפניהם דברכת המוציא אינה פוטרתן, דלאו מעיקר סעודה הם; ואינם טעונים ברכה לאחריהם, דכיון שבאו בתוך הסעודה בהמ"ז פוטרתם.

ג: ודברים הבאים לאחר סעודה קודם ברכת המזון, אחרי שמשכו ידהם מלאכול פת, כל מה שמביאים אז לפניהם, בין דברים הבאים מחמת הסעודה בין דברים הבאים שלא מחמת הסעודה, טעונים ברכה בין לפניהם בין לאחריהם.

ואחרי הקדמה זו נבוא לדון בדין הכרפס והמרור, והוא, שהדין של הכרפס האם לברך עליו בורא נפשות תלוי במרור. שאם צריך לברך על המרור בורא פרי האדמה, ממילא הכרפס הוא זה שפוטרו אותו ואז הכרפס הוא חלק מצרכי הסעודה ונפטר בברכת המזון כמבואר בסי' קע"ו, אבל אם המרור נפטר בברכת המוציא של המצה ונמצא שהכרפס אינו פטר אותו אז צריך לברך על הכרפס בורא נפשות.

ונחלקו בזה הראשונים במסכת פסחים, דעת הרשב"ם בדף ק"ד: היא שהברכה שעל הכרפס היא זו שפוטרת גם את המרור. וז"ל "הכי שפיר טפי שיברך בפה"א תחלה דהיינו ברכה הראויה להן ויפטור את המרור מברכת פרי האדמה ואחר כך יברך על המרור על אכילת מרור".

אבל התוס' שם בדף ק"ד. סוברים שלא הכרפס פטר את המרור, אלא הברכת המוציא של המצה הוא שפוטרו את המרור. וז"ל "ונראה דאין צריך לברך בפה"א אף על גב דהגדה הוי הפסק כדפרישית לעיל ולא מיפטר בברכה של טבול ראשון מ"מ ברכת המוציא פוטרתן דהוה להו דברים הבאים בתוך הסעודה מחמת הסעודה שהרי ירקות גוררין הלב וכו'".

נמצא שלשיטת רשב"ם שהכרפס פטר את המרור ממילא הוא נפטר בברכת המזון ולא צריך לברך על הכרפס בורא נפשות אז מותר לאכול כזית מהכרפס. משא"כ לשיטת התוס' שהמרור נפטר בברכת המוציא אז אין הכרפס נחשב מצרכי הסעודה, והוא לא נפטר בברכת המזון, ואם יאכל ממנו כזית יצטרך לברך בורא נפשות. ומשום שחיישין לשיטת ר"י בתוס' ע"כ כדי לא להיכנס לספק ברכות אז אוכלים פחות מכזית.

אמנם בשיטת התוס' שהמרור נחשב דברים הבאים מחמת הסעודה. יש הבדל בין התוס' בפסחים לתוס' במסכת ברכות. דהנה לשון התוס' בפסחים הוא 'שהרי ירקות גוררין הלב וקרי ליה נמי למרור פפרת הפת'.

אבל התוס' במסכת ברכות מ"ב. כ' "אלא וודאי טעמא הוי כיון דרחמנא קבעיה חובה דכתיב על מצות ומרורים יאכלוהו הוי כמו דברים הרגילין לבא מחמת הסעודה דפת פוטרתן".

ונראה לומר נפק"מ בין הטעמים. דהנה בסי' קע"ז ס"ג מביא המחבר מחלוקת במי שקבע סעודתו על הפירות, שפירות בדרך כלל אינם באים מחמת הסעודה, אלא שאדם זה כן קבע סעודתו עליהם. וז"ל השו"ע "ואם קובע לפתן סעודתו על הפירות, הוה ליה הפירות כדברים הבאים מחמת הסעודה, ואפילו אם אוכל מהפירות בתחלת סעודתו בלא פת, אינו מברך לא לפניהם ולא לאחריהם, ויש חולקין, ולכן טוב שיאכל בתחלה מהפירות עם פת וכו'". ועי' שם בסי' סק"ג שהק' דלדעת היש חולקים, שזו שיטת רבנו יונה, מדוע ואיך המרור נפטר בברכת המוציא של המצה, הרי אוכלים אותו בלי פת.

ומתוך הט"ז, שרבנו יונה לשיטתו שסובר כמו התוס' בברכות, וז"ל רבינו יונה "ובזה אנו מתרצין מה ששואלין העולם לבילי פסח למה אין אנו מברכין בטיבול שני בפה"א כמו בטיבול ראשון. והטעם שמתחלה היתה כונתו לאכול שהיה יודע שמחויב באכילתו ה"ל דברים הבאים מחמת הסעודה כו' ומזה הטעם נמי היו מברכין על הפסח לאכול הפסח ולא היו מברכין שהכל מפני שטפל הוא אצל הפת שאכל תחלה כו' עכ"ל". ומבאר הט"ז, דנראה לרבינו יונה דשאני בכל הני דמוכח' מילתא דקבע סעודה עליהו, כיון שיש עליהם חיוב מן התורה, כגון מרור ופסח. וכו'. משא"כ בזה שקובע סעודתו על הפירות, דאדרבה רוב העולם אינם קובעים סעודה ע"ז דמצוין קצת פוסקים דס"ל בטלה דעתו אצל כל אדם ע"כ צריך כאן לברר זה דהיינו שיאכל קצת [פת] דזקא עם הפירות, עכ"ל הט"ז.

אמנם לתוס' בפסחים לא ק' מדוע אוכל את המרור בלי פת, שהם הרי כ' על המרור 'דהוה להו דברים הבאים בתוך הסעודה מחמת הסעודה שהרי ירקות גוררין הלב'.

מחלו"ז בין רשב"ם לתוס' האם ההגדה וההלל הוה הפסק בין הכרפס למרור נוגעת גם למחלוקת המחבר והרמ"א בענין ד' כוסות האם מברכים הגפן על כל כוס וכו' או לא. דהמחבר פסק בסי' תע"ד "שותה כוס שני ואין מברך עליו לא ברכה ראשונה ולא ברכה אחרונה, שאין מברכין בורא פרי הגפן כי אם על כוס של קידוש ועל כוס של ברכת המזון, ואין מברכין על הגפן כ"א אחר כוס רביעי". וכל הרמ"א "הגה, והמנהג בין אשכנזים לברך ברכה ראשונה על כל כוס וכו', אבל ברכה אחרונה אין מברכין רק אחר האחרון לבד, וכן דעת רוב הגאונים".

והנה השיטה לברך על כל כוס וכו' היא דעת הרי"ף ש'ל לברך על כל כוס וכו' מתרי טעמיה. א. 'אמרי רבואתא הואיל וכל אחד וא' מצוה בפני עצמו הוא ברכין בפה"ג אכל כסא וכסא ב'. 'שמעינן השתא דכי היכי דלענין ברכת המזון כיון דלא אפשר למשתי וברוכי בהדי הדדי הוויא הפסקה, וכד מסיק ליה לברכת המזון צריך לחזור ולברך בפה"ג. הכי נמי כיון דלא אפשר ליה למיקרי ומשתי בהדי הדדי, צריך לחזור ולברך בתר דגמר הגדה ובתר דגמר הלילא בורא פה"ג'.

אבל הרא"ש דחה את ב' הטעמים של הרי"ף, א. מצונו ברכה אחת על שתי מצוות כמו בתפילין של יד ושל ראש. ב. הגדה והלל אינם הפסק, ולא דמי לברכת המזון שהוא מעשה של סילוק, ולכן כ' בו שא"א לשתות ולברך יחד.

ועי' בט"ז ומג"א של דהנה המחבר ודאי ס"ל כרא"ש וע"כ פסק שאין לברך על כל כוס וכו'. אמנם בדעת רמ"א א"א לומר דס"ל לגמרי כהרי"ף, שמצד א' אמנם כ' לברך הגפן על כל כוס וכו', אבל מאידך לענין ברכה אחרונה כ' שלא לברך אחר כל כוס אלא רק אחרי כוס אחרון, ומוכח שגם הרמ"א אינו סובר כהרי"ף שההגדה וההלל הוה הפסק, [וכן הוכיח המג"א מסי' קע"ח ס"ו].

וע"כ כ' הט"ז והמג"א דצריך לומר שהרמ"א ס"ל רק את הטעם שכל כוס וכו' הוא מצוה בפני עצמה.

וכ' הט"ז דלפ"ז דאין ההגדה עושה הפסק אז ה"ה אינה מפסקת בין הכרפס לבין המרור ומותר לאכול יותר מכזית מכיון שברכת המזון יפטור אותו. ומה ש'ל המחבר לאכול פחות מכזית היינו לחומרא לחוש לשיטת הרי"ב בתוס'.

אמנם הגר"א [הובא בבה"ל סי' תע"ג] ס"ל שהרמ"א ס"ל לגמרי כהרי"ף שההלל וההגדה הוה הפסק, וע"כ לדעת הרמ"א מי שאכל כזית מהכרפס יצטרך לברך בורא נפשות, ולא נפטר בברכת המזון.

ולענ"ד נראה דדברי הט"ז קשים מאד, דאף אם נסבור דההגדה לא הוי הפסק אעפ"כ אין הכרפס נפטר בברכת המזון, דהא כבר כתבנו שות' הזכירו טעם נוסף חוץ מהטעם של הפסק, והוא שהמרור נחשב דברים הבאים מחמת הסעודה דבא לגרור תאונת המאכל וע"כ נפטר בברכת הפת, ונמצא שאין הכרפס מצרכי הסעודה ואינו יכול ליפטר בברכת המזון. ואולי זהו הטעם ש'ל המחבר לאכול פחות מכזית.